

Grethe og Elmers Stue **Søskendepar i Harboøre**

Grethe Lauritsen (f. 1947)
Elmer Lauritsen (f. 1937)

Grownvej 17 (vejen er opkaldt efter et strandet skib)

En aften kom jeg uanmeldt forbi Grethe og Elmer. Grethe var trukket i nattøjet og lå på sofaen og så fjernsyn. I den lille stue hvor man lige kan stå oprejst er der fyldt op med ting og fotografier fra flere generationer. På væggen hænger der billeder af alle deres søskende og for enden af rækken af søskende hænger der et billede af en ko. Snakken kommer ind på koen og de husker begge koen som noget helt særligt, den fik alle børnene mælk fra da de var børn. Den gav 60 pund mælk pr. dag og den skulle efter sigende være en meget klog ko. Det var en tung dag for familien at sige farvel til koen og de husker at faderen havde taget fri fra arbejdet da koen skulle til slagteriet og at han fulgte den hele vejen dertil.

Grethe og Elmer kommer fra en børneflokk på ti som alle er levende med undtagelse af én. Som Grethe siger: " skal folk dø kan man ikke holde liv i dem".

Grethe og Elmer bor i deres barndomshjem, som ligger i absolut sidste klitrække ud til havet. Grethe har aldrig boet andre steder end der. Elmer har dog været væk fra hjemmet da han var soldat og derudover i nogle år hvor han tjente på landet som ung. Da forældrene blev syge passede Grethe dem i flere år i hjemmet og da de døde i 71 og 73 overtog Elmer huset og Grethe blev boende.

Der var ingen af dem, der blev gift og de synes derfor det er mest praktisk at bo sammen.

Siden havet gik ind lidt længere nede i 1981, og bølgerne slog ind over huset, har hun været bange for havet. Havet har taget meget af landet siden barndommen. Da hun var barn var der to klitrækker til hav kanten, men nu er den lige bag huset bag ved klitten.

Da hun var barn badede de tit i havet, dog altid med reb om livet. Grethe fik dog aldrig lært at svømme. Mange turister har ikke respekt for havet, og Grethe tør slet ikke se på dem bade, de kender ikke havet siger hun og dem de finder druknet er næsten altid turister.

Siden 1981 har hun kun været ved havet et par gange og hun går aldrig de få meter op på klitten for at se ud over havet.

"Æ kan æ li a hav, den er æ a raj for, den vil a æ se o".

Deres forældre havde levet et sparsomt liv. Faderen arbejdede med at beplante langs kysten og moderen var vaskekone. Faderen tog tit på havet som kystfisker, men siden kysten var blevet fodret var fisken væk, nu er der kun tyskerne tilbage. Elmer er meget bekymret for tyskerne som han mener, er på vej til at overtage kysten, " så kommer vi te' og betale for at kom te' a hav" siger han.

Elmer og Grethe har ikke været de store rejsende. Det er blevet til en tur til Harzen i 70'erne, derudover er det kun blevet til et par sommerhusophold i Danmark. Det blev også til et par besøg i København, hvor de har besøgt en af de sommerhusgæster, som har været på egnen i 40 år. Elmer husker også, at han har fået fortalt mange historier fra de store verdenshave fra familiemedlemmer som sejlede ude i verden. Elmer har selv været fisker og fisket med Mads Nees som er hans svoger. Han var med det samme skib i 20 år, men holdt op på grund af at ryggen sagde stop. Mens han sejlede boede han hjemme hos forældrene. I 1981 blev han ansat ved kommunen og arbejdede der indtil han gik på pension. Modsat Grethe er Elmer ved havet hver dag for at finde rav, hvis vinden er i den rigtige retning længe nok. Som mange fiskere i området kan Elmer ikke svømme. Hvis man kommer i en situation hvor de skulle forlade skibet på åbent hav, er der ingen grund til at svømme nogen steder, så er det bedre at drukne med det samme, mener Elmer.

Jeg spurgte Elmer og Grethe om "Æ Knopmand" som jeg havde hørt så meget om. Efter folkesagn en hovedløs mand som løb rundt med hovedet under armen om natten på stranden. Mange skibe forliste ud for Harboøre, og det hændte at der drev mange værdifulde ting i land som den fattige befolkning kunne bruge, og de måtte tage det hvis ingen overlevende der var." Æ Knopmand" skulle være en overlevende fra et skib, som så var blevet slået ihjel af en fra egnen. Det fortælles at man kunne konstatere, at de var blevet mere velhavende på gården. Manden på gården var pukkelrygget og der var nogen der mente at det var fordi han bar på den store skyld over det hans bedstefar havde gjort. Elmer kender ikke historien, men siger at det var "æ Havmøllermann" der altid gjorde dem bange for "Æ Knopmand". Havmøllegård var en gård som for længst var taget af havet. Mange mente at liget var begravet i Havmølle men man fandt det aldrig, og man havde i mange år forsøgt at finde liget, da man også mente at det var begravet med mange værdier. Grethe kommer så i tanke om, at deres hus var sunket da de skulle lave badeværelse og at der var en egetræskiste i gulvet. Det havde godt nok undret dem at der var begravet en mand under huset.

Snakken kom ind på forholdet til nabobyen Thyborøn og Elmer fortæller: "Der har været mange fjendtligheder imellem folk fra Thyborøn og så folkene fra Harboøre". "Der har altid været ballade når folk fra de to byer mødte hinanden, de kunne ikke lade være med at slå" siger Elmer. Thyborønboerne kaldte Harboørefolkene for "Havgas" og Harboørefolkene kaldte Thyborønboerne for "Katte" - det forlød at folk i Thyborøn var så barske at de bed hovedet af rotterne med de bare tænder. Elmer var nu noget usikker på om det kunne passe, men det sagde de altid dengang.

Efter en kop kaffe i godt selskab ved det lille røde køkkenbord, hvor der hænger en grøn olielampe der er omdannet til elektricitet over, sagde jeg godnat. De stod begge ud i natten på gårdspladsen og vinkede farvel.